

خلاصه فیزیک هالیدی - فصل ششم: نیرو و حرکت II

اصطکاک: هنگامی یک نیروی $\vec{F}$ بخواهد جسمی را روی سطحی بلغزاند، از طرف سطح یک نیروی اصطکاک بر آن جسم وارد می شود. این نیروی اصطکاک موازی با سطح است و جهت آن در سویی است که با لغزش مخالفت می کند. این نیرو ناشی از پیوندی است که میان جسم و سطح ایجاد می شود. اگر جسم نلغزد، نیروی اصطکاک ایستایی $\vec{F}_s$ است. ولی اگر جسم بلغزد، نیروی اصطکاک، نیروی اصطکاک جنبشی $\vec{F}_k$ است.

۱- اگر جسم حرکت نکند، نیروی اصطکاک ایستایی $\vec{F}_s$ و آن مؤلفه ای از $\vec{F}$ که موازی سطح است از لحاظ بزرگی یکسان و از لحاظ جهت در خلاف یکدیگرند. اگر مؤلفه موازی افزایش یابد f_s نیز افزایش می یابد.

۲- بزرگی $\vec{F}_s$ دارای یک مقدار بیشینه $f_{s,max}$ است که با رابطه زیر داده می شود:

$$f_{s,max} = \mu_s F_N$$

که در آن μ_s ضریب اصطکاک ایستایی و F_N بزرگی نیروی عمودی است. اگر آن مؤلفه $\vec{F}$ که موازی سطح است از $f_{s,max}$ بیشتر شود، آنگاه جسم روی سطح می لغزد.

۳- هر گاه جسم شروع به لغزیدن روی سطح کند، بزرگی نیروی اصطکاک به سرعت به مقدار ثابت f_k کاهش می یابد که این مقدار با رابطه زیر داده می شود:

$$f_k = \mu_s F_N$$

که در آن μ_s ضریب اصطکاک جنبشی است.

نیروی کششی: هرگاه میان هوا (یا هر شاره دیگری) و یک جسم سرعت نسبی وجود داشته باشد،

بر جسم نیروی کششی $\vec{D}$ وارد می شود که سوی آن در خلاف حرکت نسبی و در جهتی است که در آن شاره نسبت به جسم شارش می کند. بزرگی $\vec{D}$ با ضریب کششی C که با تجربه تعیین می شود با رابطه زیر به تندی نسبی v مربوط است:

$$D = \frac{1}{2} C p A v^2$$

که در آن p چگالی شاره (جرم بر واحد حجم) و A سطح مقطع مؤثر جسم (مساحت مقطعی عمود بر سرعت نسبی $\vec{v}$) است.

تندی حد: هرگاه جسمی با لبه های پهن مسافت به حد کافی بلندی را در هوا طی کند. بزرگی های نیروی کششی $\vec{D}$ و نیروی گرانشی F_g وارد به جسم با هم برابر می شوند. آنگاه جسم با تندی حد ثابتی که با رابطه زیر داده می شود سقوط می کند:

$$v_t = \sqrt{\frac{2F_g}{C p A}}$$

حرکت دایره ای یکنواخت: اگر یک ذره روی دایره ای یا کمانی از یک دایره به شعاع R با تندی ثابت v حرکت کند، گفته می شود که آن ذره در حال حرکت دایره ای یکنواخت است. آنگاه ذره یک شتاب مرکز گرای $\vec{a}$ دارد که بزرگی آن با رابطه زیر داده می شود:

$$a = \frac{v^2}{R}$$

این شتاب ناشی از نیروی مرکزگرای خالصی است که بر جسم وارد می شود و مقدار آن با رابطه

$$F = \frac{mv^2}{R}$$

داده می شود که در آن m جرم ذره است. کمیت های برداری $\vec{F}$ و $\vec{a}$ در جهت مرکز انحنای مسیر حرکت ذره اند.

